

NIEUWSBRIEF

Museum Kennemerland en Historisch Genootschap Midden-Kennemerland
Westerhoutplein 1, 1943 AA Beverwijk

jaargang 9

nummer 22

ISSN: 1382-9351

maart 2001

Beverwijkse tekenen van waardigheid.

J. van der Linden

Het is opvallend, hoezeer de ambtsketen van een burgemeester verbonden is met het imago van een burgemeester. In de verschillende karikaturen van een burgemeester wordt zijn ambtsketen dan ook zelden achterwege gelaten. Toch is deze ambtsketen beslist geen ijdele versiering. Zij is een symbool voor het dragen van gezag en verantwoordelijkheid in een lokale gemeenschap. Een teken met een historische achtergrond; de ambtsketen werd voor een burgemeester echter pas bij Koninklijk Besluit van 16 november 1852 verplicht gesteld. Helemaal nieuw was dit niet; wel, dat het nu voor elke burgemeester verplicht werd. Volgens artikel 90 van het Reglement op het bestuur ten platte lande van 1825 was namelijk al bepaald, dat de plattelandsburgemeesters tijdens de uitoefening van hun werk verplicht waren om een onderscheidingsteken te dragen. De penning moest aan de voorzijde zijn voorzien van het rijkswapen en aan de achterzijde hoorde de naam van de gemeente gegraveerd te zijn. Hoe de gezagdragers dit teken dragen moesten en uit welk materiaal deze vervaardigd moest zijn, is onbekend. Burgemeesters van de steden waren vrijgesteld van het dragen van een onderscheidingsteken. Zij waren een jaar daarvoor al bij Koninklijk Besluit van 4 januari 1824 verplicht gesteld als teken van waardigheid een ambtskostuum te dragen. Dit onderscheid tussen dorpen en steden werd gemaakt, omdat het aanschaffen van een ambtskostuum te duur werd geacht voor een plattelandsburgemeester. De oorsprong van het dragen van tekenen van waardigheid gaat ver terug, maar waar komen de penning en de keten vandaan?

Oorsprong

Waar de oorsprong ligt is moeilijk aan te geven. Egyptische farao's droegen al een halssieraad en de latere Griekse en Romeinse machthebbers een gewaad of hoofdtooi als teken van waardigheid. In de late middeleeuwen hadden in diverse Nederlandse steden de stadsdienaren als teken van het gezag, dat zij vertegenwoordigden, een roede.

Niet alleen bestuurlijke, maar ook kerkelijke en universitaire gezagsdragers droegen tekenen van waardigheid, in de vorm van een staf en een keten. Een schutterskoning droeg als teken van waardigheid een zilveren keten, waaraan een gekroonde papagaai hing. Machthebbers schonken als blijk van waardering gouden of zilveren ketens met daaraan een penning, eventueel voorzien van hun beeltenis of geslachtswapen. In de Republiek werden buitenlandse ambassadeurs door de Staten-Generaal sedert 1628 beloond met een penning. Zeehelden zoals de Ruyter en Tromp werden ook beloond met zo'n gouden keten. Deze ketens kunnen we vergelijken met de huidige koninklijke onderscheidingen en mogen wij niet zien als de ambtsketen van een burgemeester: het waren de

Aanbieding van de ambtsketen aan burgemeester J. Bruinsma door G.P.W. Stoutenbeek sr., voorzitter van de Stichting Beverwijk 650 jaar stad

voorlopers van onze huidige ridderordes. Wel hebben deze ketens model gestaan voor de burgemeestersambtsketen. Na het vertrek van de Fransen en de terugkeer van de Oranjes in 1813 ontstond er een hang naar de Gotiek. Dit als tegenwicht voor Napoleon, die zich had laten inspireren door het Romeinse Keizerrijk. Vooral koning Willem II was een groot liefhebber

van deze nieuwe Gotische stijl en kan gezien worden als de stimulator van de nieuwe denkwijze. Zo werden ter gelegenheid van zijn inhuldiging in 1840 nieuwe koninklijke attributen, zoals de kroon, scepter, zwaard en rijksappel vervaardigd. Het is tekenend voor de geest van de negentiende eeuw, dat de keten opnieuw in de mode kwam.

Bij Koninklijk Besluit

Het Koninklijk Besluit vermeldt vier artikelen, waarin bepaald werd, dat een burgemeester in Nederland een onderscheidingsteken moest dragen. Dit zou moeten bestaan uit een zilveren pen-

maandag 2 april
Algemene
Ledenvergadering
met diavoorstelling over
oud-Beverwijk
zie pagina 7

ning met een diameter van 40 mm. met aan de ene zijde het rijkswapen en de andere zijde het gemeentewapen. De penning moest op de borst aan een zilveren keten of aan een oranje lint hangen; de keten of het lint op beide schouders aan het rok-kostuum of het opperkleed vastgehecht. De kosten van de ambtsketen moesten de gemeentebesturen zelf betalen. Voor de tekst

van dit Koninklijk Besluit was mr. J.R. Thorbecke (1798-1872), de toenmalige minister van binnenlandse zaken, verantwoordelijk.

Hoewel de meerderheid zich had uitgesproken voor een sjerp, besloot de minister tot een penning. Zijn keuze voor een penning, in plaats van een sjerp zoals b.v. in België, was omdat "dit beter passend was voor Nederland". Daar niet elke gemeente de aanschaf van een zilveren keten kon bekostigen, bestond er de keuze tussen een keten of een lint. Men verwachtte namelijk, niet geheel onterecht, dat een ketting meer zou gaan kosten dan een penning. Het oranje lint zou minder kostbaar en niet minder waardig zijn. Het aantal gemeenten, dat toch een lint in plaats van een ketting aanschafte, bleek gering: men tastte diep in de buidel. Met de invoering van dit Koninklijk Besluit verdween het ambtskostuum niet uit beeld. Zo besloot op 21 februari 1853 Koning Willem III, dat burgemeesters bij plechtige gelegenheden, tijdens de uitoefening van hun functie, een voorgeschreven kostuum moesten dragen. Dit kostuum moest bestaan uit een zwart laken gesloten rok met witte zilveren knopen, waarop het gemeentewapen of de burgerkroon, de kraag en de opslagen in zilver met eikentakken geborduurd, ter breedte van drie duim (3 cm), zwarte broek, staande degen, driekanten hoed met zwarte liggende pluimen, zilveren lis en knoop als aan de rok en een oranje kokarde. In tegenstelling tot de ambtsketen was het dragen van dit kostuum niet verplicht. Het ambtskostuum wordt tegenwoordig bijna niet meer gedragen, de ambtsketen vanzelfsprekend wel. Volgens artikel 2 van het bovengenoemde Koninklijk Besluit moet een burgemeester het onderscheidingsteken dragen, wanneer hij een gemeenteraadsvergadering voorziet, wanneer hij zich in het openbaar vertoont namens de gemeente, in geval van brand of van oproerige beweging, van samenscholing of andere verstoringen van de openbare orde. Sanctie aan het niet dragen is er niet.

De ambtsketens van Beverwijk.

Tijdens de openbare raadsvergadering van 16 december 1852, bracht burgemeester C. Stumphius het Koninklijk Besluit ter tafel. De gemeenteraad besloot tot een zilveren penning hangend aan een zilveren ketting. Er zou een keuze gemaakt worden uit de opgegeven modellen. Waar de uiteindelijke keuze op gevallen is, is niet bekend, wel is de nota bewaard gebleven. De kosten bedroegen f10,00 voor de zilveren penning en f15,24 voor de ketting. De ambtsketen is niet bewaard gebleven, dus is het onbekend welke zilversmid hem vervaardigd heeft. Op een foto genomen tijdens de installatie van H. J. J. Scholtens op 1 juni 1933 als burgemeester van Beverwijk, zien wij een eenvoudige keten, samengesteld

uit ovale schakels. Deze had ook de voorkeur van minister Thorbecke. Naar alle waarschijnlijkheid was dat dezelfde keten, die in 1852 besteld was. Nergens in de raadsnotulen staat namelijk de vermelding van een nieuwe ambtsketen. Ook in 1899, na wijziging van het gemeentewapen, zag het Beverwijkse bestuur hier geen reden voor. Pas na de fusie op 1 mei 1936 tussen de gemeenten Beverwijk en Wijk aan Zee en Duin werd in het jaar 1939 aan N.V. Ateliers voor Edelsmeed- en penningkunst van de Koninklijke Begeer te Voorschoten de opdracht verstrekt om een nieuwe ambtsketen te vervaardigen. Op 8 januari 1940 was de ambtsketen gereed, de kosten bedroegen f 120,—.

Deze zilveren ketting, ontworpen door Dick van Bommel, bestaat naast de standaard-schakels uit 13 schakels, waarin een zogenaamde Franse Lelie is verwerkt. Het gewicht van de totale ambtsketen bedraagt 323 gram.

De penning is 45,2 mm in diameter en heeft een dikte van 2,7 mm. De penning wijkt dus af van de voorgeschreven diameter in het bovengenoemde Koninklijk Besluit.

In 1959 kwam de Stichting "Beverwijk 650 jaar stad" op het idee om een nieuwe ambtsketen aan te bieden aan het gemeentebestuur. De kosten werden geschat op f1000,-. Om aan de benodigde financiën te komen werd er een inzameling gehouden. Op 18 november 1959 gunde de stichting de opdracht aan de Amsterdamse edelsmid Nico Witteman. De zilveren ambtsketen van de opgeheven gemeente Wijk aan Zee en Duin,

voor- en achterzijde van de overgebleven zilveren penning van de ambtsketen van Wijk aan Zee en Duin

maar niet de bijbehorende zilveren penning, is gebruikt voor de nieuwe ambtsketen. Het omsmelten hiervan is symbolisch voor de samenvoeging van de gemeenten Beverwijk en Wijk aan Zee en Duin. De keten is gemaakt van vierkante zilveren schakels in blauw email. Deze schakels zijn door middel van tussenschakels, waarop twee Franse lelies staan afgebeeld, met elkaar verbonden. Op de schakels komen de symbolen voor, die met de geschiedenis van Beverwijk te maken hebben:

1. Het wapen van Graaf Jan I, die in 1298 Beverwijk stadsrechten verleende.
2. Een vikingschip, als herinnering aan de Noorse overheersing van onze streek rond 850.
3. Twee bevers: in 1959 werd gedacht, dat hieraan de naam van Beverwijk ontleend was.
4. Een hoogoven met windverhitter, als symbool van het nieuwe karakter van de streek.
5. Een aardbei, als symbool van het oorspronkelijke karakter van de streek.
6. Een bij, als symbool van de nijverheid.
7. Drie tulpen, als symbool van een belangrijk kenmerk van deze streek.
8. Een gevleugeld wiel, als symbool van verkeer.
9. Een Mercuriusstaf, als symbool van de handel.
10. De wijkertoren, als kenmerk van Beverwijk.
11. Het gildebord van de Amsterdamse rederijderskamer "d'Eglantier", als symbool van het culturele leven.
12. Het wapen van de voormalige gemeente Wijk aan Zee en Duin.
13. De sluitschakel vertoont Sint Willibrord op een zeiland schip. Sint Willibrord was een der evangelisten in deze streken en is de schutspatroon van de zeevarenden.

Op 28 april 1960 werd de ambtsketen officieel aan het gemeentebestuur overhandigd en werd de oude ambtsketen opgeborgen. Slechts eenmaal deed hij nog dienst, namelijk in 1964.

De gemeente Zeist deed toen een beroep op het gemeentebestuur van Beverwijk om

de oude ambtsketen uit 1940 in bruikleen te mogen hebben. (Het Koninklijk Besluit biedt gemeenten deze mogelijkheid als het Rijkswapen op de voorzijde staat.) Door allerlei omstandigheden had zij toen niet de beschikking over een eigen ambtsketen. Toen in november 1964 de gemeente Zeist haar nieuwe ambtsketen ontving, keerde de oude keten terug naar Beverwijk. Zoals gezegd, werd alleen de schakelketting van Wijk aan Zee en Duin omgesmolten voor de nieuwe ambtsketen, de penning bleef bewaard. Het is te betreuren, dat deze ambtsketen gedeeltelijk verloren is gegaan, daar zij vervaardigd was in 1853. Zij bestond uit ovalen holle schakels van zilver. De penning heeft een diameter van 40,2 mm en een dikte van 2,4 mm. Het gewicht van de penning bedraagt 22 gram.

De bodebus.

Naast de ambtsketen als het teken van waardigheid van een burgemeester, droeg eertijds een stadhuisbode de zogenaamde bodebus als onderscheidingsteken. Wat is een bodebus en waar komt hij vandaan? Volgens het Groot Woordenboek der Nederlandse Taal is een bodebus een zilveren medaillon met de afbeelding van het gemeentewapen, gedragen door stadhuisboden. Dit verklaart nog niet de oorsprong. De geschiedenis van de bodebus gaat terug tot in de vroege middeleeuwen. Onder de lage functionarissen namen boden een bijzondere plaats in. Blijkens de eed, die zij bij hun indiensttreding aflegden, hadden zij velerlei taken. Allereerst fungeerden zij als gerechtsdienaren en als zodanig stonden zij onder de bevelen van rechter en schepenen. Dit onderdeel van het ambt kan goed vergeleken worden met dat van de latere gerechtsdeurwaarders. Het was en is nog steeds een vertrouwensambt. De boden horen namelijk in de burgemeesterskamer verschillende gesprekken. Zij moeten dus kunnen zwijgen; ze staan ten dienste van het bestuurscollege en moeten voor hen de briefwisseling vervoeren en de mondelinge boodschappen en mededelingen overbrengen. Zij vormen aldus een essentiële schakel in het stedelijke bestuursapparaat en zorgen voor een vlotte communicatie met en werking van de verschillende instellingen. Alle schriftelijke correspondentie, die zij moesten overbrengen, droegen zij in een zogenaamde bus aan hun gordel/riem. Het woord bus is afgeleid van het Griekse woord "pyxis", wat zoveel wil zeggen als "waar iets geborgen kan worden". Oorspronkelijk was het een palmhouten cilindrische doos. Vanaf de 15e eeuw werd aan de bodebus een schildje toegevoegd met het wapen van de instantie, die de bode vertegenwoordigde. Zo was een bode herkenbaar aan zijn bodebus en kon hij gratis gebruik maken van het toenmalige openbaar vervoer, zoals trekschuit, veerpont of diligencie. Dit betekende evenwel geen ple-

zierige dienstreis; het vervoer in de 17e eeuw was niet geheel vrij van allerlei gevaren. De wegen waren praktisch allemaal onverhard, vol kuilen en naar gelang het jaargetijde zanderig of modderig en dus moeilijk berijdbaar. Welvaart gaat meestal gepaard met het verlangen dat naar buiten toe te laten blijken. Ook de bodebus ont kwam hier niet aan. Zij werd als een visitekaartje gezien en daarom besteedde men veel aandacht aan de uitvoering ervan. Befaamde sierkunstenaars en zilversmeden ontwierpen waardevolle exemplaren, die vaak nog een pronkstuk van musea vormen. De welvaart van de Gouden eeuw was ook aan Beverwijk niet voorbijgegaan. In de 17e eeuw was de stad opnieuw uitgegroeid tot een knooppunt van handel, ambacht en verkeer. Haar ligging aan het Wijkermeer droeg daar niet weinig toe bij. Deze voorspoed openbaarde zich in de herbouw van de huizen en de inrichting van de Grote Kerk. Het waren echter niet alleen bouwactiviteiten, die deze welstand bevestigden. Ook in het uiterlijk vertoon van de stadsbestuurders kwam dit tot uitdrukking; hun drink- en tafelgerei werd van zilver vervaardigd. In deze periode moet de Beverwijkse Vroedschap ook de opdracht hebben gegeven tot het vervaardigen van een bodebus. Aan wie is onbekend, maar met grote waarschijnlijkheid is de Beverwijkse bodebus vervaardigd door de Makkumse zilversmid Tiggelaar aan het eind van de 17e eeuw.

De bodebus van Beverwijk.

De bodebus heeft typische Lodewijk XIVe (1643-1715) kenmerken met symbolische ornamenten. Lang 14,6 cm. De gesp met aan de zijkanten twee vrouwenhoofden, daar aan hangend drie kettingen en een zilveren rand, die een medaillon omsluit. De bovenkant van de rand een mascaroon (duivelskop met opengesperde bek) en geflankeerd door twee Hermeskoppen, onderaan een gevleugeld engelengezicht. Het medaillon: geëmailleerd met het gemeentewapen. Onder de rand een hanger met een open hart. Helaas ontbreken het zilvermerk en het meesterteken op de bodebus, zodat het juiste jaar van vervaardiging en de maker onbekend zijn. De betekenis van de gebruikte dieren en symbolen:

Vrouwenhoofd: zinnebeeld van het goede, verhevende en reine.

Een bok stelt de taaië weerstand, behendigheid, snelheid en grote scherpzinnigheid voor. Het hart symboliseert de liefde, redelijkheid en oprechtheid. Een Hermes(Mercurius)kop is het zinnebeeld van de handel. Bijkomstigheid is, dat Hermes de boodschapper van de Griekse goden was. Een engel is het teken van de goede boodschap, de volmaaktheid.

De eerste bode, die de bodebus waarschijnlijk gedragen heeft, moet Cornelis Harmensz of zijn zoon zijn geweest. Op 26 september 1658 vraagt de 69-jarige Cornelis

Harmensz ontslag en verzoekt het Stadsbestuur om zijn zoon Jacob als zijn opvolger te benoemen. Na dertig jaar trouwe dienst kan hij zijn taak niet meer naar behoren vervullen. De Vroedschap staat hier welwillend tegenover en zoon Jacob wordt door de Staten van Holland geëxamineerd, zodat hij de bodefunctie mag vervullen tegen een salaris van 12 ponden de 40 groots. Of Jacob de bodebus van Beverwijk trots gedragen heeft, is niet overgeleverd, maar hij en zijn opvolgers zijn er in ieder geval wel zuinig op geweest, want de Beverwijkse bodebus is praktisch onbeschadigd bewaard gebleven.

Geraadpleegde literatuur:

- Archief Beverwijk OAB, invoer.nr. 80
- Beverwijkse Raadsnotulen 1850-1965.
- Archief Beverwijk, secretariearchief 1940-1978, dossier "Ambtsketen" -2.07.351
- Ambtsketens van burgemeesters in Nederland, Drs. B. Ter Molen-Den Outer, 's-Gravenhage 1979.
- De bodebus in de lage landen, M. Agterberg, Schipluiden 1980.
- Elseviërs encyclopedie van de Heraldiek, H.W.M.J. Kits Nieuwenkamp, Amsterdam/Brussel 1966.

GEKOMEN EN GEBLEVEN, deel 5

De deeltjes 1-4 van de serie Gekomen en Gebleven zijn klappers met namen van zogenaamde Hollandgänger, die zich hier te lande voorgoed hebben gevestigd. Zij kwamen veelal te voet naar Holland. Binnenkort zal het laatste deeltje in de serie verschijnen, waarin de namen alfabetisch zijn gerangschikt op familienaam en plaats van herkomst. In grote lijnen wordt verteld van de redenen waarom men alles achter zich liet. Er wordt ingegaan op sommige familienamen, met name het ontstaan en de betekenis van die namen. Verder worden van enkele plaatsen van herkomst bijzonderheden beschreven, alsmede interessante bezienwaardigheden zoals musea.

Deel 5 zal in april/mei verschijnen. Het is gewenst dat u zich vooraf inschrijft, omdat de oplage beperkt zal zijn. U kunt zich aanmelden op de 1e maandag van de maand in het museum aan het Westerhoutplein (nr. 1) of telefonisch op nummer 233180. De prijs van deel 5 is circa f 22,50.

Genealogische Avond

Jan van der Linden en Fred Schweitzer willen tijdens de genealogische avond van **7 mei** genealogen kennis laten maken met een aantal voor hen minder bekende archiefbronnen. Belangstellenden worden uitgenodigd om de avond bij te wonen.

125 jaar Noordzeekanaal

Medio juli zal het museum Kennemerland de deuren openen voor een nieuwe tentoonstelling, met als thema 125 jaar Noordzeekanaal. Samen met andere musea uit de regio worden verschillende aspecten belicht, die verband houden met de aanleg of de aanwezigheid van het kanaal. Voor de actieve vakantieganger en recreant wordt er bovendien een fietsroute gepland. Natuurlijk bent u niet verplicht daaraan mee te doen.

U kunt de verschillende musea ook op verschillende dagen bezoeken. Naast het museum Kennemerland zullen onder meer het Zee- en Havenmuseum te IJmuiden en museum Beekesteijn te Velsen-Zuid een tentoonstelling organiseren over het Noordzeekanaal. Graag nodigen wij u uit om één of meer van deze tentoonstellingen te bezoeken.

Historisch Genootschap Midden-Kennemerland

Financieel overzicht 2000

Baten en lasten over 2000

Contributies	11.180, --	Nieuwsbrieven	1.968,39
Rente	3.088,29	Ledenbulletins	7.040,92
Donaties	650, --	Boeken etc.	1.451,50
Verkoop boeken etc.	2.897,50	Bijdrage aan het Museum	1.118, --
Ontvangen administratiekosten	150, --	Jaarvergadering	150, --
Ontvangen cursusgelden	-	Historische Werkgroepen	739,60
		Cursuskosten	-
		Overige activiteiten	-
		Lidmaatschappen	287,87
		Bestuurskosten / Onvoorzien	217,40
		Saldo porti/bezorgkosten	344,85
		Reserve boekenfonds	1.446, --
		Voordelig saldo	3.201,26
	f 17.965,79		f 17.965,79

Balans per 31 december 2000

Kas	-	Nog te betalen	1.678, --
Postbank	20.12,74	Vooruit ontvangen contributie	1.807,50
Postbank – Plusrekening	199,88	Ondersteuningsfonds	7.372,11
Postbank – Leeuwrekening	21,76	Blomfonds	36.000, --
Postbank – Kapitaalrekening	31.872,85	Boekenfonds	8.513,56
Postbank – termijndeposito	32.000, --	Algemene reserve	14.382,18
Nog te ontvangen rente	2.000, --		
Vooruitbetaalde kosten	1.646,12		
	f 69.753,35		f 69.753,35

Toelichting:

Het jaar 2000 kon met een voordelig saldo van f 3.200,- worden afgesloten, o.a. door stijging van het aantal leden, een donatie van f 650,- (hartelijk dank) en minder uitgegeven dan gedacht. De kosten voor historische werkgroepen werd met f 725,- belast voor aankoop van microfilms van de archieven van de Graven van Blois van het Rijksarchief, die nog getranscribeerd moeten worden, terwijl f 200,- werd ontvangen van de Stichting Kadastrale Atlas. Uit de verkoop van boeken etc. kon f 1446,- worden bijgeschreven naar het boekenfonds, terwijl f 500,- werd bijgedragen aan de uitgave van een catalogus over het Velser Aardewerk, door het Museum. Uit de extra bijdrage op contributie werd ruim f 3000,- ontvangen (v.j. f 2600,-) op het ondersteuningsfonds, waarvan f 500,- werd overgedragen aan het Museum voor het fotoconserveringsproject en f 640,- werd besteed aan aanschaffingen voor de bibliotheek etc.

Al met al kon een zeer gunstig jaar worden afgesloten.

Begroting 2002 (in Euro's)

Baten		Lasten	
Contributies (650 Leden)	6.500, --	Nieuwsbrieven (3)	1.350, --
Rente	1.360, --	Ledenbulletins	4.500, --
Verkoop boeken etc.	450, --	Boeken etc.	450, --
Cursusgelden	-	Cursussen	-
		Excursies / lezingen	100, --
		Bijdrage aan het Museum (= 10% v. contrib.)	650, --
		Historische Werkgroepen	350, --
		Overige activiteiten	200, --
		Jaarvergadering	150, --
		Lidmaatschappen	150, --
		Saldo porti/bezorgkosten	200, --
		Bestuurskosten / Onvoorzien	210, --
	8.310, --		8.310, --

Voorstel:

De contributie te stellen op 10 Euro (± f 22,-).

Jaarverslag 2000 Historisch Genootschap Midden-Kennemerland

1. Bestuur

In het jaar 2000 kwam het bestuur zeven keer in vergadering bijeen: op donderdagavond op 27 januari en 16 maart; maandagavond 17 april, dinsdagavond op 6 juni en 29 augustus; maandag 30 oktober en dinsdag 12 december. De bestuursstelling bleef ongewijzigd: voorzitter: dhr. Joep Frerichs, secretaris: dhr. Jacob Brakenhoff, penningmeester: dhr. IJs Luttik, bestuursleden: mevr. Elly Toepoel, dhr. Aad Post en dhr. Jan Camfferman. In de loop van 2000 kreeg het bestuur ondersteuning van een ledensecretaris t.w. Mw. P.M. Pennycook-Hilbers

2. Werkgroepen

Het jaar 2000 bleek een vruchtbaar jaar te zijn voor zowel nieuwe werkgroepen als voor al langer bestaande activiteiten. Een opsomming met korte beschrijving:

a) Begraafplaats Duinrust:

"Duinrust" is zo'n nieuwe werkgroep, die o.l.v. de heer B. Wietsma in september gestart is met het beschrijven, inventariseren en in sommige gevallen fotograferen van de graven op "Duinrust". Negen mensen, in drie groepjes van drie, gaan zodra het weer het toelaat, hiervoor op pad. Voor deze groep werd er een excursie georganiseerd naar steenhouwerij Groot, welke erg in de smaak viel.

Wellicht is het in de toekomst ook mogelijk om als vervolg hierop onderzoek naar bekende personen, genoemd op de graven, te verrichten.

b) Fotocollectie van het museum:

Aan het fotoproject, opgezet om tot conservering en inventarisatie van de fotocollectie van Museum Kennemerland te komen, werd sinds januari door een groep van zes vrijwilligers van het Historisch Genootschap vrijwel wekelijks gewerkt o.l.v. de heer J. Camfferman. Het is de bedoeling om na benoeming van de foto's en negatieven alle relevante gegevens in een computerbestand in te voeren.

Regelmatig verschijnt er in nieuws- en advertentieblad De Kennemer een afdruk van een glasnegatief met de bijbehorende toelichting.

c) Historisch kadaster:

De projectgroep Historisch Kadaster Beverwijk houdt zich bezig met de ontwikkeling van een historisch kadaster voor Midden-Kennemerland; dit heeft dan betrekking op de periode vóór 1832, het jaar waarin het huidige kadaster begint. Negen mensen, verdeeld over twee groepen, werkten o.l.v. de heer A. Schweitzer aan de ontsluiting en inventarisatie van oude kaarten

(cartografie) of trachten de geschreven (historische) bronnen systematisch te ontsluiten op zoek naar gegevens over onroerende zaken (panden, velden, etc.). Een nieuw initiatief van deze werkgroep behelst de mogelijke ontsluiting van het archief van de Graven van Blois.

d) Transcriptie akten:

Medio 2000 waren alle charters, aanwezig in Museum Kennemerland en daterend van ca. 1600-1850, door de paleografie-werkgroep bestaande uit acht vrijwilligers van het Historisch Genootschap, getranscribeerd. Daarnaast werden van alle akten samenvattingen, lijsten met veldnamen en persoonsnamen opgesteld. Dit alles zal zowel op schrift als via de computer voor de belangstellende te raadplegen zijn. Voorts startte deze groep (in iets gewijzigde samenstelling) in september een nieuw project: nl. de transcriptie van de Beverwijkse raadsvergaderingen vanaf het jaar 1642, ons aangeleverd op microfiche. O.l.v. mevr. E. Toepoel komt deze groep weer driewekelijks bij elkaar.

e) Inloopavonden:

Elke eerste mogelijke maandagavond van de maand werd weer een inloopavond gehouden, waarbij iedereen – lid of geen lid van het Historisch Genootschap – met zijn historische wederwaardigheden, vragen of suggesties terecht kon. Drie van deze avonden waren volledig aan genealogie gewijd; de lezingen en/of videofilms over deze materie trokken erg veel belangstelling. Het programma hield in: een video-film van de TV-serie "voorouders in beeld" met:

- Op maandag 3 januari deel 4 *Broodwinning* met een lezing over dit onderwerp door J. van der Linden;
- Op maandag 3 april deel 5 *Religie* met een lezing over het ontstaan en gebruik van bidprentjes door mevrouw A. van Egmond-van Rookhuizen;
- Op 2 oktober deel 6 *Misdaad en straf* met een lezing over dit onderwerp door de heer J. van der Linden.

Bovendien gaf de heer J.G. Berkhout op maandag 6 november een uitvoerige uiteenzetting over het *Velser Aardewerk*.

f) Opgravingen:

De archeologie-werkgroep, o.l.v. de heer R. v. Gulik, verricht archeologische waarnemingen onder supervisie van de Provincie tijdens diverse bouwactiviteiten in de naaste omgeving. Zo ook dit jaar: in mei en juni konden bij opgravingen aan de Beneluxlaan bij het Europeplein diverse vondsten geregistreerd worden. Tijdens de wekelijkse bijeenkomsten in de IJsselstraat worden deze vondsten verder "verwerkt".

g) Radio:

Op zaterdagmorgen was bij Radio Beverwijk tijdens het programma "Wonderland" een "historisch moment" te beluisteren, dat werd samengesteld door de heren J. Camfferman en J. v.d. Linden. Telkens werd aan de hand van een museum-item in vijf tot tien minuten iets verteld over de geschiedenis van Beverwijk, de achtergrond van een voorwerp of over het Museum. Daarnaast is er in dezelfde periode elke zaterdag een uitzending van één uur geweest onder de titel "De Wijk terug in de tijd". Daarin interviewt dhr. J. Camfferman wekelijks iemand die iets kan vertellen over Beverwijk en omgeving van ongeveer vijf jaar geleden en verder terug in de tijd.

h) Culinaire wandeltocht:

Op 9 april werd met een groep van 45 personen onder leiding van de heer J. Camfferman een wandeltocht gehouden door Beverwijk, met stops bij gerenommeerde restaurants en Museum Kennemerland. Een tweede tocht moest wegens onvoldoende deelnemers worden geannuleerd. De organisatie ging uit van SONTY. SONTY moest in de loop van 2000 worden opgeheven wegens gebrek aan baten.

3. De algemene ledenvergadering

De algemene ledenvergadering vond plaats op zaterdagmiddag 15 april 2000. We waren te gast in het hoofdkantoor van de KNRM te IJmuiden, waar we na een korte inleiding door de heer T. Reitsma een film over het reddingwezen konden bekijken. De middag werd afgesloten met een schitterende boottocht buitengaats, waarbij we konden genieten van alle soorten weer en prachtige luchten met de rook van de Hoogovens op de achtergrond.

4. Nieuwsbrief en Ledenbulletin

Er verschenen drie nieuwsbrieven. Nr. 19 in maart met de oproep voor de algemene ledenvergadering. In dat nummer de jaarstukken en een artikel van dhr. Jan van der Linden over de Kermis in vroeger tijden. Nr. 20 verscheen in september, met artikelen over de tentoonstelling "Velser Aardewerk – 80 jaar jong"; een uitgebreid artikel van mevr. A. Bart-de Jong over de Wijk aan Zeeër Reddingbrigade en de aankondiging van de uitgifte van een kalender voor 2001. Nr. 21 verscheen in december, door omstandigheden helaas zonder illustraties, met o.a. een artikel van drs. A. Schweitzer over het Baljuwschap van Beverwijk.

Wat boekwerken betreft kon vanwege de

tentoonstelling over het Velser Aardewerk een gelijknamige catalogus uitgebracht worden, waarvan de tekst bewerkt was door de heren J.G. Berkhout en J. van Venetiën. In november verscheen het 24e Ledenbulletin met diverse artikelen over historische onderwerpen uit het gebied van Midden-Kennemerland. De lay-out werd weer verzorgd door dhr. A.A.M. Post, met fotografische ondersteuning van dhr. J. A. Smit.

5. Bijzondere activiteiten

a. Deelname aan het regionaal overleg. Twee keer per jaar vindt er een ontmoeting plaats tussen afvaardigingen van de Historische Verenigingen in de regio's Midden- en Noord-Kennemerland. Het overleg wordt aangestuurd door mevr. dr. Katja Bossaers van de provinciale stichting Museaal & Historisch Perspectief. Op 11 april was men te gast bij de Stichting Historisch Egmond te Egmond aan de Hoef. Centraal stond het thema: Behoud van Historisch Landschap. Op 17 oktober werden de bevriende verenigingen bij ons in het Museum aan het Westerhoutplein welkom geheten. Dit keer hield mevr. Mieke Heuneman een inleiding over wat de streekmusea en historische verenigingen kunnen betekenen voor het onderwijs in de regio.

b. Ondersteuning Museum.

Naast de financiële ondersteuning (zie het financieel jaarverslag) werd de openstelling van het museum mogelijk gemaakt door een groep van vrijwilligers (ca. 16 personen). Helaas is deze groep te klein om een goede spreiding in het rooster moge-

lijk te maken. Minimaal zouden we 24 personen moeten hebben. Door extra diensten en het meedraaien van de bestuursleden kon toch met een minimale bezetting worden doorgewerkt. Voor deze vrijwilligers werd er een uitgaansdag georganiseerd op dinsdag 19 september 2000: Men bezocht dit keer de Velser Aardewerffabriek te Sassenheim.

Na de lunch werd het Museum Haarlemmermeer en de bowlingbaan bezocht. Veel waardering hadden de vrijwilligers voor de gratis catalogus van het Velser Aardewerk. U vindt een verslag van mevr. Riet Boer in de nieuwsbrief van december. Tevens werd assistentie verleend bij de afbraak en opstelling van tentoonstellingen.

c. Propaganda en Werving.

Naast het uitreiken van een historische brochure over het landgoed Westerhout aan deelnemers van de wandelingen door "Westerhout Blijft" werd er twee keer deelgenomen aan een informatiestand in "Watervliet" te Velsen-Noord, bij ansichtkaartenbeurzen georganiseerd door het V.A.K. (Velsen-Noordse Activiteiten Commissie)

d. Monumentenbeleid.

Voor het pand Baanstraat 53c werd bij de Rijksdienst voor Monumentenzorg de status van Rijksmonument aangevraagd. Deze aanvraag is nu nog in behandeling. Bij de gemeente Beverwijk is men voornemens een gemeentelijke monumenten-commissie in het leven te roepen. Men heeft het Historisch Genootschap uitgenodigd een

deskundige als afgevaardigde in die commissie mee te laten doen.

Het Historisch Genootschap stelt zich ten doel waakzaam te zijn t.a.v. het behoud van het plaatselijke monumentenbezit.

Het bestuur werd door Het Noordhollands Landschap uitgenodigd om 8 december aanwezig te zijn bij de onthulling van de gerestaureerde Obelisk op Lunet no. 14 aan de Creutzberglaan ter herdenking van de bloedige oorlog in 1799. Dhr. J. Camfferman had zich bereid getoond een historische toelichting bij deze feestelijke gebeurtenis te geven.

Kortom, gezien deze uitgebreide opsomming aan activiteiten die, dankzij de bestuursleden, de enthousiaste vrijwilligers en belangstellende leden tot ontwikkelingen kwamen, mag gezegd worden dat het jaar 2000 een vruchtbaar jaar was voor het genootschap. Dit wordt mede geïllustreerd door de groei van het ledenbestand van 603 personen aan het begin van het kalenderjaar tot 624 aan het eind ervan.

§

Bijeenkomsten werkgroepen van het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland

data:

maandag 7 mei 2001*
maandag 3 september 2001
maandag 1 oktober 2001

* speciale genealogie avond

Let op: de speciale genealogie avond is verschoven van 2 april naar 7 mei!

De avonden zijn voor iedereen (dus ook voor belangstellenden) vrij toegankelijk, en vinden plaats in het Museum aan het Westerhoutplein 1 te Beverwijk. De bijeenkomsten beginnen om 20.00 uur. Graag tot ziens!

Openingstijden Museum Kennemerland

Gedurende de wintermaanden is het Museum geopend op zondagmiddag van 14.00 tot 16.30 uur.

In de maanden juni, juli en augustus zijn we geopend op zaterdag, zondag en woensdag van 14.00 tot 17.00 uur.

Op feestdagen is het Museum gesloten. Leden van het Historisch Genootschap hebben, met partner, gratis toegang.

Nieuwe leden

Nieuwe leden zijn altijd welkom en kunnen het contributiebedrag van minimaal f17,50 (voor buiten de IJmond + f5,00 aandeel in de verzendkosten) overschrijven op postrekening nr. 224943 t.n.v. Historisch Genootschap Midden-Kennemerland te Beverwijk onder vermelding: Nieuw lid.

U krijgt dan zo spoedig mogelijk de Nieuwsbrieven en/of ledenbulletin van dit jaar + premieboek.

Vrijwilligers voor Museum

Het museum vraagt weer een aantal dames of heren om te assisteren bij de ontvangst en het toezicht tijdens de opengestelde uren. In de zomerperiode is dat op zaterdag-, zondag- en woensdagmiddag van 14.00 tot 17.00 uur. Er wordt altijd met twee personen gelijktijdig gelopen. Vóóraf wordt u verteld wat er van u verlangd wordt en wat u in bepaalde situaties het beste kunt doen. Om uw kennis van de geschiedenis van Beverwijk en omgeving eventueel wat vergroten is er een tweetal boeken beschikbaar, te weten *Uit het verleden van Midden-Kennemerland* van oud-burgemeester Scholtens en *Hart van Kennemerland*, het jubileumboek van Hoogovens uit 1968, door ons lid J. van Venetiën.

Uitgangspunt is dat u vrijwillig dit werk doet, dat wil zeggen dat u bepaalt of u kunt, hoe vaak u wilt, of u speciaal met iemand samen wilt etc.

Als u ook interesse hebt nodigen wij u uit om contact op te nemen met IJs Luttkik, telefoon 0251 227123.

Notulen van de Algemene Ledenvergadering op 15 april 2000

Plaats: KNRM-gebouw aan de
Haringkade te IJmuiden.
Tijd: 14.00 – 16.30 uur (vergade-
ring + aansluitende boottocht)
Aanwezig: 22 leden tekenen de presen-
tielijst.

1. Opening en verwelkoming.

De voorzitter, dhr. Joep Frerichs, opent de vergadering. Hij dankt de heer Reitsma die namens de KNRM als gastheer optreedt. Met belangstelling wordt uitgezien naar het programma welke deze middag de leden aangeboden wordt.

2. Jaarverslag + Notulen van de jaarvergadering dd. 24 april 1999 in Wijk aan Zee. Het jaarverslag over 1999 + de notulen vormen geen aanleiding voor aan- of opmerkingen. De secretaris wordt bedankt voor de correcte vastlegging.

3. Financieel jaarverslag.

De penningmeester, dhr. IJs Luttik, kijkt terug op een financieel gunstig verlopen jaar. Hij refereert aan de meevallende kosten, vanwege het in bruikleen krijgen van een apparaat om microfiches te lezen en de schenking van een nog goed werkend kopieerapparaat. Voorts zijn er wel kosten gemaakt voor het conserveren van de foto-collectie en de aanschaf van een nieuwe versie voor het verwerken van de ledenadministratie (welke in de praktijk nog niet aan de gestelde verwachtingen blijkt te voldoen, gezien de problemen met de adressering van de acceptgiro's voor de contributie-afracht)

3. Begroting voor het jaar 2001

De penningmeester verwijst naar het financieel jaaroverzicht en voorziet geen te verwachten problemen.

4. Verslag van de kascommissie + benoeming van de nieuwe commissie.

De heren Visser en Van Bourgonje hebben de stukken bekeken en hun instemming betuigd. Zij bedanken de penningmeester voor het gevoerde beleid. Dhr. Van Bourgonje blijft in de commissie zitten en de commissie wordt aangevuld met dhr. Van Willigen. De volgende die het estafette-stokje over zal nemen is dhr. Vrenegoor.

5. Bestuursverkiezing.

De heren Aad Post en Jacob Brakenhoff zijn aftredend, hebben zich herkiesbaar gesteld en worden door de vergadering herbenoemd.

Algemene Ledenvergadering

op maandag 2 april 2001, 20.00 – 22.15 uur

Het bestuur nodigt de leden van het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland te Beverwijk uit om op maandag 2 april 2001 bijeen te komen in Buurthuis Wijk aan Duin aan de Wilgenhoflaan te Beverwijk, waar de jaarlijkse algemene ledenvergadering zal worden gehouden.

Voor het informele gedeelte heeft de heer Jan Leeuw (van het Prentenkabinet) zich bereid verklaard om een diapresentatie te vertonen, waarbij markante plaatsen uit het verleden van Beverwijk in herinnering gebracht worden. Gezien het grote succes van de lopende tentoonstelling en het boek van dhr. Klaas Groot verwacht het bestuur dat ook deze avond bij velen in de smaak zal vallen. De avond wordt geopend met de vaste punten van de ledenvergadering.

Agenda

1. Opening en verwelkoming door de voorzitter, dhr. J. Frerichs
2. Verslag van de secretaris, dhr. J. Brakenhoff
 - notulen van de jaarvergadering d.d. 15 april 2000 in IJmuiden
 - jaarverslag 2000
3. Financieel jaarverslag door de penningmeester, dhr. IJ. Luttik
4. Verslag van de kascommissie
5. Begroting voor het jaar 2002
 - en voorstel vaststelling contributie op 10,-
6. Bestuursverkiezing:
 - aftredend en herkiesbaar is mevr. E. Toepoel
7. Toelichting op de activiteiten van de werkgroepen (zie jaarverslag)
8. Voorstel tot het benoemen van een erelid
9. Rondvraag en sluiting.

PAUZE met koffie of thee, daarna

DIAVOORSTELLING met toelichting.

6. Activiteiten van de werkgroepen.

Mevrouw Elly Toepoel doet verslag van de activiteiten van de werkgroepen:

- De transcriptie-groep heeft de charters uit het museumbezit zo goed als klaar en wil zich nu gaan bezighouden met de stukken van de raadsvergadering van Beverwijk vanaf 1642.
- De werkgroep die zich o.l.v. drs. A. Schweitzer bezig houdt met de reconstructie van de kadastrale kaart is bezig om de gegevens in de computer in te voeren.
- De fotoconservering-werkgroep o.l.v. dhr. Jan Camfferman heeft deelgenomen aan een cursus over dit onderwerp in Weesp. Men kan nu met kennis van zaken aan dit project werken,
- Op verzoek van dhr. B. Wietsma wordt een oproep gedaan om een groep te starten die zich zal bezig houden met de inventarisatie van historisch belangrijke objecten op de begraafplaats Duinrust. Er zijn reeds zeven aanmeldingen.

7. Rondvraag:

- Dhr. Camfferman reageert op een vraag van dhr. Jan van der Linden over het bestaan van een "erelidmaatschap". Het be-

stuur zal zich over deze vraag buigen en met voorstellen komen.

- Een tweede vraag van dhr. van der Linden betreft een stoffelijke waardering voor het schrijven van artikelen voor het ledenbulletin. Dit zal ook onder aandacht van het bestuur gebracht worden.
- Dhr. Joep Frerichs refereert aan een suggestie uit Heemskerk: daar worden bestemmingsplannen op hun relatie met de historie en gebouwen met historische waarde nagelopen. Dhr. Henk van Bourgonje stelt zich beschikbaar om hierin een actieve rol te willen spelen.
- Dhr. Camfferman meldt dat dhr. Hans Claus bezig is met een onderzoek naar het reddingswezen.
- Dhr. Reitsma van de KNRM maakt ons er op attent dat het archief over het reddingwezen te raadplegen is.

Vergadering gesloten en het informele deel, de rondvaart op de Noordzee, kan beginnen.

§

Secretariaatsadres Historisch Genootschap Midden-Kennemerland

J.J.M. Brakenhoff
Anemonenlaan 11
1943 BC Beverwijk
telefoon 0251 - 226291

Het ledensecretariaat van het genootschap berust bij

Mw. P.M. Pennycook-Hilbers
Acacialaan 65
1943 GR Beverwijk
telefoon 0251 - 220150

Klaas Groot benoemd tot lid van verdienste van het Historisch Genootschap

Bij de officiële opening van de tentoonstelling *Praatjes over en Plaatjes van Beverwijk(ers)* op vrijdag 19 januari j.l. werd Klaas Groot benoemd tot lid van verdienste van het Genootschap. Hij werd toegesproken door de voorzitters van resp. het Genootschap en het Museum, de heren J.G. Frerichs en J. Camfferman.

Naast de oorkonde was er het eerste exemplaar van het boek met de gelijknamige titel als de tentoonstelling. Tevens waren er bloemen en een exemplaar van het boek voor de samenstellers van het boek mevrouw E. Toepoel en de heer A.A.M. Post. Hierna startte de heer Groot de tentoonstelling door het openen van de deur van de expositiezaal. Men verbleef nog enige tijd gezellig bijeen.

De heer Groot heeft vele verdiensten voor zowel het Genootschap als het Museum. Hij is al meer dan 40 jaar lid van het Genootschap, waarvan hij ook enkele jaren penningmeester is geweest. Tevens was hij een aantal jaren bestuurslid van het Museum. Jarenlang

Contributie 2001

We willen u nog even helpen herinneren aan de contributiebetaling voor het jaar 2001, voorzover u dat nog niet zou hebben gedaan.

Bij de Nieuwsbrief van december j.l. hebt u een acceptgirokaart ontvangen. De bedoeling is dat u vóór 1 april betaalt. Na die tijd moet u rekening houden met f 2,50 administratiekosten.

Als u de acceptgiro kwijt bent kunt u ook

Het fotoboek *Praatjes over en Plaatjes van Beverwijk(ers)* was bijna uitverkocht. Wegens het grote succes is inmiddels een herdruk verschenen. We kunnen dus nog even vooruit.

Een aanrader voor verjaardagen of vader/moederdag. Prijs f 35,- voor leden f 27,50.

beheerde hij de fotocollectie van het Museum, vooreen Kennemer Oudheid Kamer. In 1969 kwam het bekende fotoboek van hem uit *Foto's en prentbriefkaarten van Beverwijk, Heemskerk en Wijk aan Zee*. Hij was, en is nog steeds, een vraagbaak voor de krant en voor vele Beverwijkers. We hopen nog lang van zijn kennis te mogen profiteren.

rechtstreeks overmaken op postgirorekening 224943 t.n.v. Historisch Genootschap Midden-Kennemerland te Beverwijk.

Het minimumbedrag is f 17,50 maar meer mag. Voor leden buiten de IJmond vragen wij f 5,- extra over te maken als bijdrage in de portokosten.

Denkt u er a.u.b. wel om de afzender te melden.

Bij voorbaat dank.

Boekenverkoop

Nog verkrijgbaar in het museum tijdens de openingsuren:

Fotoboek *Praatjes over en Plaatjes van Beverwijk(ers)* leden f 35,- f 27,50

Velser Aardewerk, tachtig jaar jong leden f 49,50 f 42,50

Ledenbulletin nr. 24 (premie voor nieuwe leden) f 20,-

Weerzien in Beverwijk, verzameling historische verhalen f 20,-

Dagverhaal der doormarcheerende troepen f 25,-

Het ontstaan van Beverwijk als stedelijke nederzetting f 20,-

Matses met aardbeien, geschiedenis van de Joden in Beverwijk f 15,-

Kalender 2001 met schitterende prenten leden f 25,- f 20,-

Kaart van Beverwijk en Alkmaar van Jacob van Deventer ± 1560 f 22,50

Ets van het Oude Raadhuis van Wijk aan Zee en Duin, thans Museum Kennemerland, in blauw-grijs of bruin f 25,-

Foto-CD met ruim 1200 ansichtkaarten leden f 30,- f 25,-

verder hebben we nog een beperkt aantal oudere ledenbulletins en bijzondere uitgaven f 5,-

Geven de openingsuren u problemen, neemt u dan contact op met IJs Luttk, telefoon 0251 227123.

Heeft u oude gebruiksvoorwerpen, foto's of andere zaken die betrekking hebben op de geschiedenis van Beverwijk en omstreken?

Schenk ze aan het Museum Kennemerland

!